

ГОЛОСУЙ ЗА ВОЛЮ!

Козацькому роду нема переводу!

Козацький край

Ціна - 2 грн.

№18 (36)
12 жовтня 2012 р.

І ПОВІЄ ОГОНЬ НОВИЙ
З ХОЛОДНОГО ЯРУ...

М. Шевченка

Островський Олег

Виборчий округ №195

Вітаю всіх православних зі святом Покрови Пресвятої
Богородиці!

"Пресвята Богородице, покрий нас чесним своїм
покровом і ізбави нас від усякого злага..."

Олег
ОСТРОВСЬКИЙ

Як гартувалась Воля...

Народна мудрість стверджує: «Не святі горшки ліплять!» Не завжди я займався журналістикою — перший номер заснованої мною газети «Козацький край» вийшов менше двох років тому. Не завжди й храми православні будувалися — так, щоб від першого каменя підмурівка і до хрестів на банях — зводили у Холодному Яру храм на честь канонізованого Церквою останнього кошового Запорозької Січі Петра Калнишевського (Багатостраждального) розпочав лише три роки тому, на Покрову. Нині ж вже вийшов друком 37-й номер «Козацького краю», а в церкві вже правилися перші служби...

А от роботою на землі займаюся давно. Пам'ятаю, як після 5 класу в школі заробив свої перші гроші. Декілька пом'ятих купюр радянських рублів з портретами Леніна отримав у колгоспній конторі за те, що цілий місяць влітку разом з іншими хлопцями тягав важкуші поливни системи по полю в Хацьках. Тому працюю на землі ось вже чверть століття — 27 років зі своїх 39-и. Бо й тепер мій основний хліб — це фермерська праця. До речі, хліб і в прямому, і в переносному значенні слова. Бо на полях, які обробляє моя «Еко-ферма», ростуть пшениця й жито, які потім на відкритому мною у чигиринських Тінках хлібзаводі перетворюються на запашний хліб, зроблений за старовинними українськими рецептами (навіть у формочках, сплетених з лози). Приємно відчувати, що й іншим людям даєш роботу і хліб...

Дослідження української історії — це вже не хліб, а хобі. Давно належу до Історичного клубу «Холодний Яр»: допомагаю зводити пам'ятники загиблим борцям за українську Волю, видавати книги про історію Визвольних змагань, займаюся дослідженням біографій знаменитих земляків, які билися проти чужинців за свою землю. У пошуку інформації про них об'їздив всю Україну. Їздив збирати інформацію на далекі Соловецькі острови в Росії, де московським царатом був закатований кошовий отаман Калнишевський; до німецького Аугсбурга, де загадково загинув старшина гайдамаків Холодноярської республіки, письменник Горліс-Горський; до сучасної «гарячої точки» — Придністров'я, де останні свої дні провів творець першої Конституції України Пилип Орлик...

Дивуюся, що нині правило «моя хата скраю» стало головним для багатьох українців, які забули про те, що вони — козацького роду. Той, хто прибрав графу «національність» у паспорті, схоже не зупинився на досягнутому — нині нищать вже мова й культура українська. Залишилося ще забрати землю — і українці втратять все, за що боролися наші предки на початку минулого, ХХ століття.

Я вже згадував слова «не святі горшки ліплять». Тоді, понад 90 років тому зятими воїнами ставали навіть вчителі й хлібороби. Вчителі билися проти тих, хто прийшов нищити нашу мову й традиції, хлібороби — проти тих, хто прийшов відібрати землю батьків. Син Драбівщини, Михайло Білинський, народився у сім'ї, яка обробляла землю у селі Драбово-Барятинське. Геройськи воював на фронтах Першої світової, а після проголошення самостійності УНР став творцем морської піхоти України. В останньому своєму бою під час Другого Зимового походу контр-адмірал Білинський поклав зі свого «браунінга» трьох більшовиків, а останню кулю випустив собі у скроню...

А от Михайло Драй-Хмара, який народився 10 жовтня 1889 року у Малих Канівцях на Чорнобаївщині, був зовсім не войовничим змалечку. Після навчання у школі в Золотоноші, у гімназії в Черкасах і в університеті Києва він вдосконалював знання у Будапешті, Бухаресті, Загребі та інших містах Європи. Але повернувся до України, коли та намагалася вирватися з-під влади хижої імперії. Професор воював за волю держави не зброєю, а словом. Йому пригадали це в 36-му: спочатку відправили на Колиму, а потім і розстріляли...

Наче ж нині нікого не розстрілюють за те, що бореться за українське в Україні. Чому ж тоді так мало тих, хто своєю зброєю робить слово, щоб стати на сторожі українських інтересів?! А ви, шановні читачі, вже «записалися добровольцями» воювати за землю, правду і волю? Якщо так — беріть як списа, авторучку і ставте нею «галочку» в бюлетені 28 жовтня. Зробіть цим «постріл» у того, хто нищить Наше!

Свято Покрови — козацьке і загальноукраїнське

14 жовтня — свято Покрови Пресвятої Богородиці або, як кажуть в народі, Святої Покрови. «Покрова накриває траву листям, землю снігом, воду — льодом, а дівчат — шлюбним вінцем». В українських селах і до сьогодні дотримуються давньої народної традиції справляти весілля після Покрови. Від Покрови і до початку Пилипівки — пора наймасовіших шлюбів в Україні.

До Покрови завершувався період сватань і приготування до весілля, який починався після Першої Пречистої. Дівки, яким надолго дівувати, в свято Покрови потайки просять: «Свята мати, Покровонько, накрій мою голову, хоч ганчіркою, аби не зостатися дівкою». А на Поділлі дівчата казали: «Свята мати, Покровонько, завинь мою голову, чи в шматку чи в онучу — най ся дівкою не мучу!»

Як відомо, після одруження дівчина була вже молодницею і мала покривати голову наміткою чи хусткою. Намітка — це стародавнє вбрання заміжніх жінок, яке зав'язували навколо голови. Вже після просватання дівчин-нареченій покривали голову хусткою. Для дівчат Покрова — найбільше свято: у молоді починався сезон вечорниць, а

Тому й казали: «Прийшла Покрова — сиди, чумаче, вдома».

Для того, щоб усі члени сім'ї були здоровими, на Покрову старша господиня брала виши-

Для козаків свято Покрови було найбільшим і найзначущим святом. В цей день у козаків відбувалися вибори нового отамана. Козаки вірили, що свята Покрова охороняє їх, а Пресвяту Богородицю вважали своєю заступницею і покровителькою. На Запоріжжі в козаків була церква святої Покрови. В козацькій думі про Самійла Кішку співається:

*А срібло-золото на три частини паювали:
Першу часть брали,
на церкві наклали,
На святого Межигорського Спаса,
На Терехтемировський монастир,
На святую Січовую Покрову давали —
Котрі давнім козацьким скарбом будували,
Щоб за їх, встаючи і лягаючи,
Милосердного Бога благали.*

НА ДНІПРОПЕТРОВЩИНІ Є СЕЛИЩЕ, ЯКЕ МАЄ НАЗВУ ПОКРОВСЬКЕ. НА ПОКРОВУ 1763 РОКУ КОШОВИЙ ІВАН СІРКО ЗІ СВОЇМИ ЗАПОРОЖЦЯМИ РОЗБИВ У ЦИХ МІСЦЯХ ТАТАРСЬКУ ОРДУ НА МУРАВЬСЬКОМУ ШЛЯХОВІ — ВІДТОДІ СЕЛИЩЕ МАЄ ВІДПОВІДНУ НАЗВУ, І В ГЕРБІ ЙОГО — ПОКРОВА І ПЕРЕХРЕЩЕНІ ШАБЛІ...

того рушника, що був над іконою Богородиці, і розвішувала його над вхідними дверима. Під ним ставали, як йшли до церкви, і проказували:

*Пресвята Покрівонько,
Перед твоїм кривалом*

*Голови схияємо.
Прохаяємо,
Покрівонько,
Од лиха укрити,
Здоров'ячко наше
Знов нам обнови.*

На Покрову упродовж всього дня спостерігали за погодою: якщо з Півдня дув низовий вітер, зима буде теплою, якщо дув вітер із Півночі — холодною, із Заходу — сніжною. Коли протягом дня вітер змінює напрямом, то й зима буде нестійкою. Якщо на Покрову листя з вишень не опало, зима буде теплою, і якщо сніг не випав, то його не буде і в листопаді.

Цікаво, що в народі зберіглося повір'я, що у Пресвятої Діви є опікун

Покров, якого просили: «Батеньку Покров, накрій нашу хату теплом, а господаря — добром».

ОДНЕ З ОПУЛЯРНИХ НИНІ ЗОБРАЖЕНЬ «КОЗАЦЬКОЇ ПОКРОВИ» - З КНЯЗЯМИ, ГЕТЬМАНАМИ, СТАРШИНАМИ УНР І УПА...

у господарів — період весіль, і юнки залюбки брали участь у весільних обрядодійствах.

До Покрови остаточно поверталися завершували останню мандрівку року чумачи.

До речі, Межигір я у цій думі — те саме, про яке нині часто згадують у телевізійних новинах — там був козацький монастир і церква. Інший згаданий у думі монастир знаходився у містечку Трахтемирів (сучасний Канівський район Черкащини)...

Відомий дослідник звичаїв українського народу Олекса Воропай писав, що після зруйнування Запорізької Січі в 1775 році козаки, що пішли за Дунай на еміграцію, взяли з собою образ Покрови Пресвятої Богородиці.

Козаки настільки вірили в силу Покрови Пресвятої Богородиці і настільки широким урочисто відзначали свято Покрови, що впродовж століть в Україні воно набуло ще й козацького змісту і отримало другу назву - Козацька Покрова. З недавніх пір свято Покрови в Україні відзначається ще й як день українського козацтва.

Українська Повстанська Армія (УПА), яка постала в час другої світової війни на землях Західної України як збройна сила проти гітлерівської і більшовицької окупації батьківських земель, теж обрала собі свято Покрови за день Зброї, віддавши під опіку святої Богородиці.

**Ігор АРТЕМЕНКО —
за матеріалами
www.sd.org.ua**

Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ №18773-7573ПР від 18.01.2012 р.

Козацький край

Головний редактор —
Олег ОСТРОВСЬКИЙ
Шеф-редактор — Віктор ВОЛЯ
Редактор випуску — Петро ДОБРО
Голова редакційної ради —
Володимир МУЛЯВА
Засновник — Чигиринська ГО
"Вільне Козацтво Холодного Яру"

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС ГАЗЕТИ — 89155

Адреса редакції:
вул. Ільїна, 330, к.4, м.Черкаси, 18005, тел.: (0472) 31-29-74
E-mail: Cossack_land@i.ua
Газета віддрукована в ПП Руденко Ю.І.,
м.Черкаси, вул.Вербовецького, 1а. Тираж — 50 000 екз.
Замовлення № _____

Засновано літературну премію ім. Юрія Горліса-Горського

Першим лауреатом Літературної премії ім. Юрія Горліса-Горського став видатний український письменник Михайло Іванченко за роман-хроніку “Дума про Вільних козаків” та краєзнавчі дослідження. На Покрову 2012 року цю премію заснував президент Історичного клубу “Холодний Яр” Роман Коваль. Її співзасновниками стали газета “Козацький край” та газета “Незборима нація”. Премію заплановано вручити 18 листопада, в день, коли Михайлові Іванченку має виповнитися 89 років, у с. Гусаковому Звенигородського району, де навесні 1917 року відродилося Вільне козацтво, де прийшов у світ і досі творить літературну епопею Визвольної боротьби Михайло Іванченко.

Лауреат народився 18 листопада 1923 року в с. Гусакове Звенигородського району (тепер Черкаської області) в родині сотника Вільного козацтва Грицька Іванченка.

Михайло змалку спізнав тяжку хліборобську працю, радощі й горе земляків. Став свідком “розкуркулення” та “колективізації”, ледве вижив у Голодомор 1932 – 1933 років. Тоді в муках загинуло 286 односельців, а серед них – сестричка Оля та дід Софрон (усім ім Михайло Іванченко 1990 року на кладовищі Гусакового поставив монумент).

Коли померла Оля, Михайлик написав батькові у Краматорськ, куди той подався на заробітки: “Приїжджайте, бо нікого не застане”. “Оля так і лежала непохованою, – згадував Михайло Іванченко, – мати нездужала, а я боявся. Батько приїхав і поховав. Він ще п’ять років пожив, а в 1938-му арештували. Востаннє бачив його, як полторка повезла на Умань. Батько впізнав мене й підняв картуза”. Не забула Москва боротьби сотника Вільного козацтва за вільну Україну. За це і розстріляла.

Михайло мріяв навчатися в художній школі. Малював змалку. Пробирав ілюструвати “Кобзаря” Тараса Шевченка, по якому батько навчив його читати.

Долаючи перепони, Михайло вступив до агрономічного технікуму міста Тальне, що на Черкащині. Щосуботи долав пішки 18 км за вдвинутою хлібиною. Коли йому встановили плату за навчання (як синові “ворога народу”), підробляв вантажником на цукроварні. За зміну отримував три рублі, а в їдальні миска вінегрету коштувала 30 копійок. Пальто давно протерлося, світилося наскрізь. Коли заходив до аудиторії, ішов боком, щоб дівчата не бачили.

“Непокомсомолений син ворога народу” захоплювався й поезією. У віршах про вільних козаків згадував і місцевого отамана Сокола. Писав про напівголове життя в гуртожитку. Відшукав з хлопцями у вежі палацу, де розміщувався технікум, сховану репресованим директором бібліотеку заборонених книг. Чимало з них переніс до свого села. Юнак відчув “опіку” сексотів. Вони й доповіли в НКВД про зухвале віршування Михайла. Його мали відрахувати з технікуму. Але почалася війна.

Відступав з колоною юнаків за Дніпро. Дорогою їхній комісар, вчепившись до вантажівки з чужим добром, зник. Колона дісталася Черкас, та на лівому березі були вже німці. Михайло вприсовив до роти, що відступала. Одержав шматок хліба і маскувальну гілку замість гвинтівки. З нею і вирушив на фронт під Умань. Уночі частину розбомбили німецькі літаки. Врешті добрався до рідної хати.

На ранок прокинувся, а в селі вже – нова влада, німецька...

Працював у полі. Читав хлопцям листівки Похідної групи ОУН, допомагав відкривати “Просвіту”, розповсюджував твори Михайла Грушевського та Миколи Аркаса. Впольований поліціями влітку 1942 року потрапив до Німеччини.

З односельцем утекли з оstarбайттару військового заводу, але були затримані. У в’язниці зазнав катувань. Щоденник з висловами проти Гітлера та фашизму міг стати підставою для розстрілу, але пожалів перекладач. Хлопців відправили до арбайтлагеря цегельні в селищі Шаррель (крайз Клоппенбург, земля Ольденбург). Майстер глиняного кар’єру змушався над втікачами. І знову Михайло задумав втечу, але вона зірвалася. Недоїдання, 12-тигодинний робочий день, прохолодні ночі в баракові, оточеному колючим дротом, замкненого на ніч, украй пригнічували.

Розраду він знайшов у віршуванні.

Отими ліричними віршами, написаними в неволі, Михайло і дебютував у журналі “Дозвілля” (редактор Свирид Довгаль – організатор Вільного козацтва на Чернігівщині). Друкувався разом з Петром Ротачем, Гарасем Соколенком, Леонідом Полтавою, Всеволодом Біленком, Василем Онуфріємком, Йосипом Дудкою, Петром Карпенком-Криницею, Олексом Веретенченком, Ганною Черинь. Запізнався з членами Юнацтва ОУН. Коли режим послабився, передавав націоналістичну літературу в сусідні табори військовополонених та оstarбайтерів. Почав навчання на заочному курсі українознавства Українського технічно-господарського інституту.

1 травня 1945 року табір потрапив під контроль польських частин генерала Андерса, що входили до англійської армії. Та невдовзі довелося тікати – причиною став конфлікт з визволителями.

З пригодами, вдвох із приятелем, на велосипедах, добралися до м. Плауена під Чехією, але редакції “Дозвілля” там уже не застали. Край окупувала советська армія, і Михайла мобілізували. Служив в навчальному батальйоні поблизу Дрездена, біля озера Балатон в Угорщині, в Україні – в Сумах та Охтирці, де його й заарештували.

1947 року військовий трибунал за антисталінські та антикомуністичні вірші в емігрантських часописах засудив його на 10 літ заполярних таборів.

Слідчий підхопив визначення гестапівського колеги, і Михайла погнали по штрафних та режимних зонах ГУЛАГу з тавром “склонен к пабегу”.

Син вільного козака не раз вмирав і воскресав на “501-й стройке” залізниці.

Звільнили його 1953 року. Врахували заліки робочих днів (за виконання норми на 150% знімали 2 дні терміну).

По звільненні працював художником кінотеатру “Полярник” у Салехарді.

Н а в а - ж и в с я по-

часописах “Наша культура” та “Наше слово” (Польща), зрідка в районній газеті.

Уже за “перебудови” видав свою першу книжку – “Дивосвіт прадавніх слов’ян” (Київ: Радянський письменник, 1991). Наступного року ввійшов до редколегії харківського журналу “Український засів”. Видав збірки поезій “Полиновий квіт” (Київ, 1998), “Бунчук вітрів” (Київ, 2001) “Осіннє чересло” (Київ: Ратибор, 2007), “Крицеве стремено” (Київ: Ратибор, 2009) та книгу “Таємниця нашої прадавнини” (Київ: Молодь, 2000).

На Всесвітньому симпозіумі “Голодомор-33” Михайло Іванченко першим виставив свої малюнки про ту жахливу

й часопису “Тарасове поле”. Багато публікувався в часописах “Звенигора”, “Думка”. Відновив разом із сином Григорієм альманах Спілки селянських письменників “Плуг”, започаткований ще 1922 року.

2006 року у видавництві ім. Олени Теліги вийшов його роман-хроніка “Дума про Вільних козаків”, а 2008 року у видавництві “Відродження” побачили світ “Новели неволі”. В 2010 році надрукована книжка “Остарбайтерський вир”, а в 2012 році – “Сурма і меч” (в-во “Відродження”). В рукописах письменник ще має автобіографічні романи, історичні повісті, вірші, гуморески, літературознавчі і мистецтвознавчі дослідження. Але не вистачає коштів, щоб видати свою спадщину.

21 грудня 2003 року Михайло Іванченко нагороджений Орденом Святослава Хороброго (Указ Священної Ради Об’єднання рідновірів України).

20 квітня 2007 року Михайла Іванченка прийняли до Національної спілки письменників України.

Зараз Михайло Григорович тяжко хворіє, вже майже не встає з ліжка.

Роман-хроніку “Дума про Вільних козаків” (Київ, в-во ім. Олени Теліги, 2006), вже було відзначено Літературною премією ім. Василя Симоненка. Сталося це 2007 року. І ось – ще одне підтвердження значущості праці Михайла Іванченка – Літературна премія ім. Юрія Горліса-Горського Історичного клубу “Холодний Яр”.

У матеріальному вимірі премія за 2012 р. становить 5000 грн.

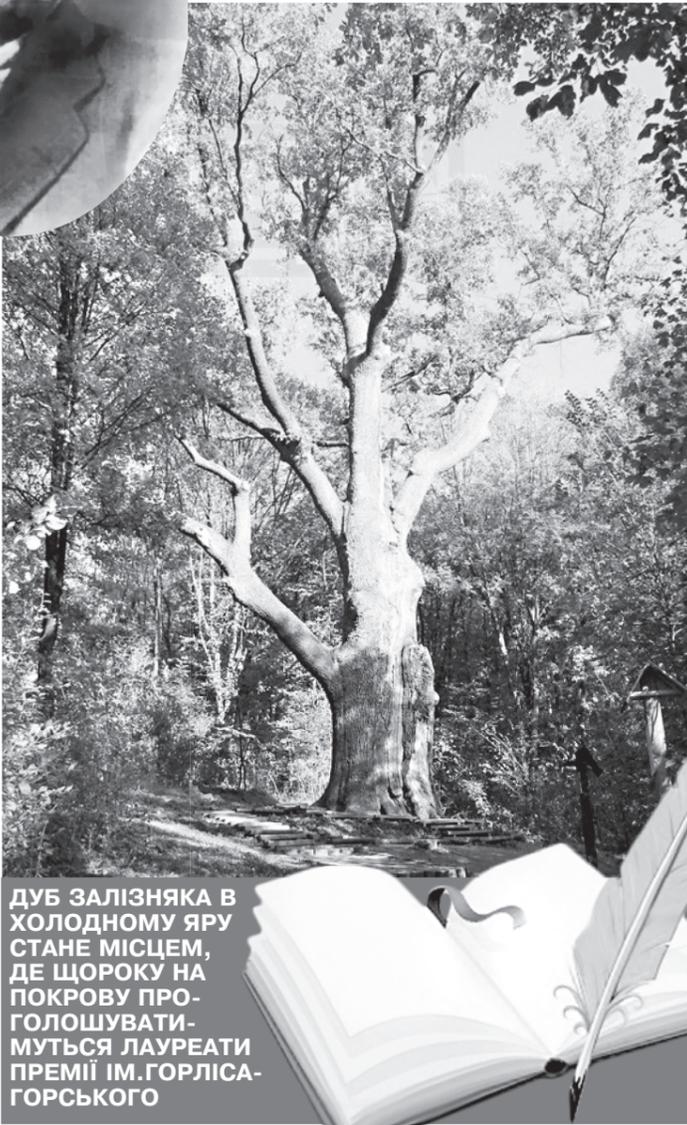
У дипломі №1 зазначено: “Присуджено Михайлові Григоровичу Іванченку за роман-хроніку “Дума про Вільних козаків”, краєзнавчі дослідження, вагомий особистий внесок у відродження історичної пам’яті та духовності українського народу, фундаментальне дослідження Визвольного руху українського народу в 1917 – 1920-х роках, утвердження національних цінностей у житті українського народу”.

Вітаємо, дорогий батьку-отамане, з визнанням Вашого внеску в повернення історичної правди про боротьбу наших батьків і дідів за волю і долю нашого народу!

Низький Вам уклін!
Слава Україні та її вірним синам!

Роман КОВАЛЬ,
президент Історичного клубу “Холодний Яр”
та редактор газети “Незборима нація”

Олег ОСТРОВСЬКИЙ,
редактор газети “Козацький край”

ДУБ ЗАЛІЗНЯКА В ХОЛОДНОМУ ЯРУ СТАНЕ МІСЦЕМ, ДЕ ЩОРОКУ НА ПОКРОВУ ПРОГОЛОШУВАТИМУТЬСЯ ЛАУРЕАТИ ПРЕМІЇ ІМ.ГОРЛІСА-ГОРСЬКОГО

вернутися до України і після краху Берії зостався там. Працював художником при будинках і палацах культури та на підприємствах Звенигородщини і Тальнівщини. Перебував “под гласним і негласним надзором”.

Закінчив заочний курс малярки і живопису Московського народного університету мистецтв. Шість разів Михайла Іванченка як неблагонадійного звільняли з роботи. П’ять разів знімали його картини з виставок, викидали родину з відомчої квартири. Публікував краєзнавчі дослідження в українських

пору. Його дослідження помістили Володимир Маняк та Лідія Коваленко у книзі “Голод-33” (Київ: Радянський письменник, 1991) та Асоціація дослідників голодоморів у книзі “Голодомори в підрадянській Україні” (Київ – Львів – Нью-Йорк, 2003).

Михайло Іванченко – член Всеукраїнського товариства політ’язнів і репресованих, учасник двох Всесвітніх конгресів українських політ’язнів і Всеукраїнських зборів Руху. Він – один з організаторів НРУ та “Просвіти” на Звенигородщині

ОСТРОВСЬКИЙ Олег Анатолійович

КАНДИДАТ У НАРОДНІ ДЕПУТАТИ УКРАЇНИ
У ОДНОМАНДАТНОМУ МАЖОРИТАРНОМУ
ОКРУЗІ №195

Вік – 39 років, одружений, має доньку.

Керівник аграрного та виробничо-переробного промислового комплексу, туристично-розважального центру «Дикий Хутір».

Має 2 вищі освіти: економічну та гуманітарну. Пройшов стажування за програмою «Агробізнес» у США та Данії, навчання у провідних науково-освітніх центрах України.

Громадський діяч: Крайовий Отаман козацького формування «Вільне Козацтво Холодного Яру», член Національної спілки журналістів України, видавець, співзасновник історичного клубу «Холодний Яр», музею «Історії Холодного Яру».

Меценат і благодійник. Власним коштом родини Островського разом з однодумцями побудований храм на честь останнього кошового отамана Петра Калнишевського (Багатостраждального) на хуторі Буда Чигиринського р-ну; встановлені численні пам'ятні знаки на честь героїв і подій нашої історичної спадщини; підтримане видання творів українських письменни-

ків та культурознавців про нашу справжню українську історію.

За патріотичне виховання молоді та відродження Української історії, культури, духовності, утвердження православ'я, нагороджений орденами та відзнаками Української православної церкви.

Світоглядні принципи:

Відповідальність, професіоналізм, порядність, чесність, патріотизм.

Депутат-обранець народу, а тому має бути захисником та борцем за інтереси громади.

Воля громади – закон для влади!

До мого округу входить три райони з переважно сільським населенням та частина Черкас. Людей, залежно від того, де вони проживають, турбують різні речі. Але є проблеми, які хвилюють кожного свідомого українця – їх дуже багато.

ЛЮДЯМ ПОТРІБНІ:

- встановлення жорсткого державного контролю за якістю товарів і послуг;
- медицина та освіта, доступна не лише на словах, а й насправді;
- реальний захист малого та середнього бізнесу;
- підтримка вітчизняного виробника, селянина, фермера;
- зниження вартості комунальних послуг

ЗА ТЕПЕРІШНЬОЇ ВЛАДИ ЦЕ НЕМОЖЛИВО!

Людям треба знати правду: гасла про подолання руйни – брехня, успішні показники в економіці – брехня, стабільність і добробут – брехня. У нашої країни величезні борги, які треба віддавати. Хто віддаватиме? За останні два роки з України виїхало більше людей, ніж за 10 попередніх.

Наші батьки, діди і бабусі вмирають раніше, ніж їх однолітки з Європи. Наші пенсіонери безпомічні і злиденні, а молодь безправна та безробітна, мажори на спортивних автівках дають людей просто на тротуарах і їдуть далі, а правди нема де знайти. Суди претворилися на знаряддя розправи сильних зі слабкими, жоден механізм у державі не працює нормально, якщо його не змастити хабарем.

АЛЕ ВСЕ МОЖЕ БУТИ ПО-ІНШОМУ. Я ВПЕВНЕНИЙ У ЦЬОМУ.

Для цього нашої країні потрібна свіжа кров: політики нового гарту, іншого зразка, люди, які ніколи не грабували нашу країну, які ніколи не були пов'язані з великим капіталом, з олігархами чи чиновниками.

Україну може врятувати тільки таке «переливання крові».

Скільки поколінь потрібно, щоб таке сталося?

Я відповім – жодного, в нас нема часу чекати!

В країні є такі люди, які не запламували себе злочинними і корупційними зв'язками, або порочними вчинками. В країні є такі люди, які можливо вперше за останні роки можуть покласти край свавіллю, що відбувається і готові взяти на себе відповідальність за зміни в суспільстві.

В країні є такі люди, які готові служити суспільству, і я серед них!

**НАБРИДЛО СЛУХАТИ ОБЩАНКИ!
Я ЗНАЮ ЯК ЦІ ПРОБЛЕМИ
ВИРІШУВАТИ.**

ОСТРОВСЬКИЙ О.А.

Олігархи хочуть зробити нас рабами!

Ти цього хочеш?

«Ми вільні люди!»

«Україна – це живий організм. Мова – це душа. Земля – це тіло. Якщо ти хочеш, щоб на ньому плодилися паразити, то можеш її продати і стати рабами на вільній, Богом даній землі, яку передали тобі предки, за яку вони загинули. Але знай, що України більше не буде і згн'яв пам'ять предків. Що ти скажеш дітям, внукам?»

«Проблем багато і всі потрібно вирішити...»

Хоча УПА і називають «армією без держави», проте вона друкувала... власні гроші –

БОФОНИ

У галузевому державному архіві Служби безпеки України в Києві зберігається унікальна колекція з понад 270 «купюр» так званих «бофонів» - прообразу грошей, які випускалися в кривках Західної України бійцями УПА. Сьогодні, коли ми святкуємо 70-річчя від дня створення Української Повстанської Армії, коротко розповімо читачам «Козацького краю» про «цінні папери» українського підпілля, які нині вважає за успіх роздобути для своєї колекції будь-який колекціонер-нумізмат.

гострою необхідністю для повстанців, а бофони на еміграції слугували швидше підтвердженням вкладу їхніх власників у роботу українських організацій в екзилі. Були серії «грошей», присвячених Святу Зброї, Святу Соборності, Святу Героїв...

Найцікавіші бофони – це ті, які випускалися власне у підпіллі – так звана «Волинська серія» купюр номіналом від 10 до 1000 карбованців. Автором ескізів і кліше, виготовлених з деревини груші, ясеня і вишні, був випускник Варшавської Академії мистецтв родом з Галичини, надзвичайно майстерний художник і графік Ніл Хасевич (повстанське псевдо Бей-Зота). До війни його роботи експонувалися у Празі, Варшаві, Львові, Берліні, Лос-Анжелесі й Чикаго, а сам художник отримав навіть спеціальну

відзнаку Ватикану. Бійці УПА оберігали його не менш пильно, ніж найвищих очільників своєї армії. Оскільки Хасевич не мав однієї ноги, для нього навіть виготовили спеціального велосипеда, на якому він міг їздити хоч лісовими, а хоч і гірськими стежками...

На пошук автора бофонів і надзвичайно влучних антирадянських плакатів була зорієнтована спеціальна група енкаведистів. Їй пощастило вийти на слід художника тільки 1952 року – у вилученому «грипсі» (повстанській шифрограмі) вичитали наступне: «Роздобули для вас п'ять кілограмів паперу і вишневе дерево». Здогадалися, що друзі приготували їх для автора підпільних «грошей»...

На пропозицію здатися з оточеного бункера ніхто не відповів – тоді його закидали гранатами. Серед трьох загиблих бійців УПА визнали Ніла Хасевича – він лежав із затиснутим у руці автоматом. Пізніше став відомим зміст одного з

його останніх листів: «Як довго у мене буде залишатись хоча б одна іскра життя, я битимусь із ворогами свого народу. Я. каліка,

воюю з ними в той час, коли багато і здорових людей у світі навіть не вірять, що така боротьба можлива. Я хочу, щоб увесь світ знав, що боротьба можлива і що українці борються». Ще раніше від самого Ніла загинули його батько (від рук гітлерівських нацистів) і брат (від рук більшовицьких партизанів). Ще одного брата, який був священником, арештувало НКВД і він не повернувся з томських таборів. Та прізвище Хасевича дійсно й донині пам'ятає світ...

Уважно розгляньте ці «гроші» УПА. Правда, важко уявити, як такі майстерні речі одноногого художника робив при світлі каганця в підземеллі повстанського бункера? Інша частина зображених бофонів робилася художниками-українцями вже за кордоном, у справжніх друкарнях. Але з тим самим сподіванням – що Україна здобуде волю і всі атрибути власної державності...

Світлана КРАВЕЦЬ

Свою назвою бофони завдячують тому, що на більшості з них є написи «На бойовий фонд». Власне, бофони краще було б віднести до розряду своєрідних облігацій, призначення яких – розрахунок з населенням за отриману провізію та одяг. У разі перемоги визвольної боротьби власники бофонів могли б обміняти їх на стабільну валюту нової України. Випускалися бофони оонівським підпіллям з 1939 і аж до 1952 року. Їх було близько 500 різновидів, а «ходили» бофони на території 12 областей України й Білорусії, частково – навіть на деяких територіях сусідніх Польщі, Словаччини, Австрії та Чехії. Випускалися вони й на еміграції, тому на одних є написи «карбованці», а на інших – «злоті», «марки», «шиллінги», навіть «долари» і «фунти стерлінгів». Випуски бофонів у підпіллі УПА були

Музейно-етнографічний комплекс "Дикий Хутір"

Запрошує на святкування Покрова 14 жовтня, о 12-00 год. У програмі: посвячення у козаки "Білого козацтва Холодного Яру", авторська концертна програма, майстер-класи народного мистецтва, козацькі конкурси й розваги.

Додаткова інформація – за телефонними: (0472) 566-911, (067) 238-47-57. Чигиринський р-н, с. Мельників, хутір Буад (біля дуба М.Заланака)

Передплатний індекс «Козацького краю»: 89155

Вартість передплати:

- * на 1 рік – 126 грн. 50 коп.
- * на 6 місяців – 63 грн. 25 коп.

Українська держава понад усе!

Видання історичного клубу "Холодний Яр"

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

Передплати газету "Незборима нація"!

Вона може стати неоцінним другом вчителя, школяра, студента, історика, краєзнавця, кожного, хто цікавиться героїчною і трагічною історією нашої Батьківщини.

"Незборима нація" – газета для тих, хто хоче знати історію боротьби за свободу України. Її можна передплатити у будь-якому відділенні пошти: передплатний індекс 33545. Вартість передплати на рік – 17,34 грн. Не забудьте передплатити "Незбориму націю" і для бібліотек та шкіл тих сіл, з яких ви вишили.

nezboryma@naciya.org.ua

З НАГАНОМ У РУЦІ ЙЩОВ ПО ЛЕЗУ НОЖА...

Козацьке село Вереміївка широко розкинулося на лівому березі Дніпра, там, де вкритий скіфськими курганами та козацькими могилами широкий степ, розрізаний кришталево-прозорою Сулою, з високої гори стрімко обривався у Дніпро. Тут, навіть не прислухаючись, можна було почути дихання — то вогке і холодне, то полум'яно-пекуче — знаменитого Холодного Яру, що багатозначно причаївся по той бік Дніпра. Надвечір за селом, у степу, між козацькими могилами Близнищами, можна було зустрітися з тінями великих предків — Петра Дорошенка, Івана Богуна, кошового Гладкого, а у весняному реві стрімкої дніпрові протоки Ревун — погуги їхні закличні голоси.

Іскри незабутнього вогненного минулого продовжували жевріти у місцевій топонімії: острів Богун, гора-укріплення Воїнь, куток Нечайка, урочище Дубина... Та й саме слово "Вереміївка" було багатозначним, воно означало "бучу", "сум'яття", "бурану погоду", "бухливу годину". У червні 1895 року тут у сім'ї Григорія Савченка народився хлопчик. Назвали його Іваном. У Вереміївці завжди признавалися до козацького роду — і наприкінці XIX, і на початку XX століття. Вереміяки — справжні козарлюги, кремезні, поставні, гоноровиті та ще й на голову вищі од сусідів. Тож не дивно, що одним із поширених вереміївських прізвищ було Келеберда, яке означало "висока людина". Традиційними промислами "високих людей" були рибальство, чумакування та... полювання на ворога, який не один раз приходив у це благословенне місце, щоб поневолити, розруйнувати, спалити. Тому вереміяки завжди були на сторожі.

Сюди, у куточок старовинного життя, наповнений войовничими козацькими типами, де, здавалося, кожний водяний млин, не поспішаючи, стиха оповідав про славі діяння предків, нестримно тягнуло українських митців: тут малював картини Опанас Сластін, творив музику славетний Микола Лисенко, що з сусідніх Гриньків; наповнювався селянськими образами Михайло Старицький, рідне село якого, Клищинці, було за дві версти від Вереміївки. Тут збирали українські пісні й казки Михайло Драгоманов та фольклорист Порфирій Мартинович, роздавала українські книжки мати великої Лесі України Олена Пчілка... Історія села підтвердила, що назва "Вереміївка" цілком відповідала характеру місцевого населення. Не дивно, що тут 1905 року сталися революційні селянські заворушення, які увійшли в історію як Вереміївська буча. Село нещадно отримало таку бурхливу, бурану назву. Перед Світовою війною 1914 року тут жило 16 тисяч населення (у півтора рази більше, ніж у повітовому центрі Золотоноші), з них 76% козаків. Центр села називався Столиця... Родина Савченків жила на кутку Заболото. Батьки Івана — були малоземельними хліборобами. Не дивно, що мати навіть колесала Івана у позиченій колісці. Закінчивши сільську школу, далі Іван освіту здобував самотужки. Односельчани запам'ятали його з книжкою в руках, їм здавалося, що Іван ніколи з нею не розлучався. Як виглядав майбутній отаман? Вище середнього зросту, чорнявий, гарний і поставний. Любив носити вишивану сорочку. З дитинства був привчений шанувати українські звичаї. З великою повагою ставився до односельчан. Надзвичайно шанував матір (батько рано помер) і старшого брата, з ніжністю ставився до меншої сестри. В дитинстві був слухняним та спокійним хлопчиком. Його уяву вражали оповіді дідів про набіги татар, походи запорожців, козацькі тунелі під Дніпром, легенди про скарби у козацьких чайках, затягнутих у дніпрові печери... Хоч і мав Іван лагідну вдачу, але страшенно обурювався, коли принижували людську гідність, коли хтось виявляв несправедливість. Оповіді дідів, думи кобзарів, книжки, якими захоплювався з дитинства, та особисті спостереження допомогли йому збагнути всю глибину несправедливості — і національної, і соціальної — не тільки до односельчан, а й до всього українського народу, який, як говорив Савченко, сотні років був під

національним гнітом, загубив мову і культуру. Не один раз у юності він зустрічався з мерзенним лицем великодержавного шовінізму. Цьому сприяла й служба в російській армії: аж до Лютневої революції 1917 року виконував обов'язки писаря у канцелярії військового коменданта Золотоноші. Через шовінізм росіян, за власним визнанням, він і став оборонцем національних прав і культури. Хотів, щоб український народ піднісся вривень з іншими народами. За здійснення мрії свого життя Іван Савченко готовий був боротися зі зброєю в руках, а коли треба, то і накласти голову.

Революція повинь лютого — березня 1917 року супроводжувалася страшною дніпрові повинню, яка завдала неабияких збитків вереміякам. Дніпро, здавалося, попереджав земляків про величезні випробування, які насувалися на них...

На шлях боротьби за здобуття укра-

ла Добровольча армія. Не зустрічаючи опору, вона посувалася вздовж Дніпра до Києва. Білшовики завзято тікали. Довідавшись про існування Всеукраїнського повстанського комітету, Савченко командує туди довірену людину, яка привозить наказ негайно організувати Золотоніський повстанський комітет. Савченко доручення виконує і творить підпільні структури. Сформувавши козацький загін, восени 1919 року піднімає у своїй місцевості повстання проти білогвардійців. Приблизно у грудні 1919 року в Золотоніський повіт вливається Красна армія, цього разу нібито щоб допомогти "братньому українському народу" вигнати денікінців з України. Білшовицькі агітатори, аби заручитися підтримкою населення, розпустили чутки, що Красна армія діє у союзі з Петлюрою. Певний час Савченко вичікував — хотів побачити, яку виявить позицію третя "со-

ка наказів по армії. В одному з них говорився: "Тут кожний козак упевнився в тому, що він творить волю Народу, що Нарід наш вірить своєму війську, чекає від него визволення від ярма, яке хочуть накинати всі пришельці. Наше втомлене довгою війною козацтво отримало від самого Народу під час походу подяку, подяку щирю, міцну, що надає йому силу на новий подвиг".

Зрозуміло, що прихід Армії УНР та визволення нею низки населених пунктів, у тому числі й Золотоноші, підняло дух населення. А на носі була вже весна. Тож не дивно, що селяни почали "гострити ножі, зубити серпи і мантатичи коси", збирати розібрані на зиму кулемети.

Вже у березні 1920 року по всьому повіту діяли невеликі загони. Білшовики скаржилися, що повстанці "безнаказанно нападають на волости і села — (и) исчезают в лесах, болотах и кулацких хуторах". Так і згадує вислів "крутити веремію", тобто робити швидкі напади, атаки, нападати то тут, то там. Саме так діяли вереміївські отамани Нагірний і Келеберда.

Ось кілька повідомлень із Золотоніського повіту про те, як крутили веремію гайдамаки XX століття: "В районе Еремеевской, Жовнинской, В.-Буромской и Лялинской волостей оперирует Келеберда. 20 августа банда произвела налет на Жовнино, разбила Советский отряд... Бандитами выпускаются воззвания, что коммунисты продают Украину... Мобилизация прошла скверно... Разверстка тормозится бандитизмом..."

"В ночь на 4 сентября в Васютинскую волость ворвалась банда, разграбила волисполком. Караул Советского отряда открыл по бандитам стрельбу, бой продолжался один час". "В Еремеевской, В.-Буромской, Прохоровской, Безпальчевской, Гельмязевской, Дравовской, Лялинской волостях милиция, терроризированная частыми бандитскими налетами, почти бездействует".

"В селе Москаленки появилась банда 200 человек"

До Савченка-Нагірного з'являється Гаврилко — представник Холодноярського повстанського комітету. Він запрошує отамана відвідати повстанком. У вересні 1920 року Савченко-Нагірний разом із ним перепливає на правий берег Дніпра і беззастережно підпорядковується Холодноярському повстанком, продовжуючи, таким чином, традицію послуху старій гетьманській столиці Чигирину, адже майже три століття тому Вереміївська сотня вже входила до складу Чигиринського полку війська Богдана Хмельницького.

Повернувшись до Вереміївки, Нагірний збільшує свій відділ. До нього вливаються рештки загону отамана Келеберди. Виконуючи наказ Холодного Яру, Нагірний на чолі сотні вирушив на Хорол. Дії координував із місцевими повстанськими організаціями. Ось більшовицькі повідомлення про повстання в Золотоніському повіті:

"2 октября — положение в уезде тревожное, город на осадном положении..." "Положение уезда и города критическое, бандитизм принимает повсеместный характер, в корне разрушая всякую работу... По дороге Жовнино — Ирклев бродят мелкие банды". "9 октября в Еремеевке была банда до 100 человек. Бандитизм там принимает широкие размеры. Организуется петлюровская банда под предводительством Савченко и неизвестного председателя партизанского комитета. Бандиты расклеивают воззвания, ведут агитацию; участвуют местные кулаки, интеллигенция. Работа волисполкома приостановлена..."

"В уезде по некоторым волостям действуют только местные бандиты, которые мешают продработе, преследуют волмилцию".

"17 октября в с. Песчаное ворвалась банда, вооруженная бомбами, винтовками и револьверами, расклеивала воззвания и прокламации с призывом к вооруженному восстанию против Советской власти... 19 октября в Ирклев прибыла банда численностью до 30 человек, ограбила волисполком, телефонную станцию, об-

ОТАМАН НАГІРНИЙ ТА ЙОГО КОЗАКИ-ПОВСТАНЦІ, У КРИМІНАЛЬНІЙ СПРАВІ ЧЕКІСТИ ПІДПИСАЛИ БОРЦІВ ЗА ВОЛЮ "БАНДИТАМИ"...

їнським трудовим народом національних прав Іван Савченко ступив уже 1917 року: восени Золотоніський гарнізон відрядив його делегатом на 3-й Всеукраїнський з'їзд військових, який 20 жовтня розпочався у Києві. За 10 днів, протягом яких тривав з'їзд, Іван познайомився не з одним діячем українського руху. У листопаді він повернувся до Золотоноші, але вже через місяць його викликали у столицю. Тут, орієнтовно від грудня 1917 року, служив у артилерійському відділі військового міністерства Центральної Ради. Очевидно, тоді ж став членом партії лівих есерів.

Працював до приходу першої "совласті"... Коли 1 березня 1918 року Центральна Рада повернулася, Савченко знову поїхав до Києва з метою обійняти попередню посаду. Але вже 29 квітня стався переворот: соціалістична Центральна Рада була усунута, до влади прийшов гетьман Павло Скоропадський. Вважаючи себе соціалістом-революціонером, Іван Савченко відмовився присягнути на вірність гетьману, який стояв на виразно антисоціалістичних позиціях...

Коли Петлюра скинув Скоропадського, Іван Савченко став завідувати судовим відділом Золотоніської комендатури. Але Директорія, яка зламала державний апарат гетьмана, виявилася неспроможною побудувати власний. У країні запанувало безладдя, чим скористалися росіяни: Україну заповнили їхні війська — зі сходу наступала Красна армія, з півдня сунули денікінці. Лівобережний фронт Армії УНР під ударами москалів і збільшовичених ватаг українських селян відкочувався від Харкова і Полтави, швидко наблизився до Дніпра. Врешті українська армія перейшла на правий берег, а Красна армія увірвалася на Золотоношину... У травні 1919 року влада у Золотоноші та повіті на якийсь час перейшла до григор'євців. А з півдня вже підступа-

власть". Тим часом, щоб не мобілізували до московського війська, разом з товаришами вступає до міліції. Переконавшись, що нічого не змінилося, що заяви про визнання Самостійної України Совнаркомом лише прикривають окупаційну суть Красної армії, кидає службу в міліції та налагоджує контакти з отаманом Келебердою — на той час найвпливовішим ватажком в окрузі. Усі три "совласті" наочно продемонстрували звірине обличчя великоросійського шовінізму. Савченко зазначав, що кинувся у вир збройної боротьби проти цієї влади, коли остаточно переконався у лютий ненависті місцевих "совработників" до української мови та культури...

14 лютого 1920 року до Вереміївки та сусідніх Москаленків несподівано прийшла українська армія. До Вереміївки вступили частини Волинської дивізії, а у Москаленки — запорожці. Здивуванню і радості селян не було меж — вони просто не вірили своїм очам, що перед ними рідна армія. "Та хіба у Петлюри є військо? — запитували селяни. — А нам і денікінці, та й товариші казали, що вас вже давно немає".

Тим часом політичні референти Армії УНР збирали волосні сходи і виступали на тему "Що значить Самостійна Україна?". Лекції справили величезне враження. Всі селяни висловлювалися за Самостійну Україну. Вони з гордістю заявляли, що більшовиків не визнали "і не дали, і не дадуть ні одного козака до Червоної армії".

Командарм зазначав, що місцеве населення зробило на армію дуже добре враження: хати прибрані рушниками на образах та портретами Тараса Шевченка. Майже у кожній родині був "Кобзар". Впадала у вічі заможність селян. Штаб Армії УНР розташувався у Москаленках. Саме тут командарм Зимового походу Михайло Омелянович-Павленко видав кіль-

Отаман Нагірний і його Наддніпрянський партизанський загін 4 роки контролювали територію сучасних Чорнобаївського, Драбівського, Золотоніського, Черкаського і Чигиринського районів Черкащини

стреляла і разграбила міліцію... Настроєні бедняков, кулаков, інтелігенції с. Песчаное контрреволюционное; советские учреждения не работают — мешают банды". "В Драбовской волости развивается бандитизм, прибыл агент Петлюры Беспощадный, проводящий митинги, организовывающий бандитские отряды... В Мойсенской волости бандитами разбиты волисполком и военком, работа приостановилась, (советские) служащие под угрозой бандитов отказываются работать".

Вереміївський краєзнавець комуністичної орієнтації Олексій Бондар зазначав: "Нагірний був сміливим. Робив сміливі вилазки, не рахуючись зі своїм життям. Був запеклим націоналістом, який дорожив своєю сивою шапкою і синьою чумаркою та іншими націоналістичними клейнодами..." Затрищали морози, випав сніг, і повстанський рух знизив активність. Нагірний, як і інші отамани, вирішив на зиму розпустити загін. А тут якраз дійшли чутки про чергову "амністію". Нагірний використав її своєрідно. Він вирішив створити "свою" міліцію, яка б захистила селян від грабунку продзагонів і охороняла партизанів. З цієї метою він відпускає частину повстанців, які нібито "розкаляся" і виказали бажання зі зброєю в руках стати на захист "совласті". Сам же Савченко з ядром загону залишився зимувати на дніпровських островах, підтримуючи зв'язок із Холодним Яром.

Новосформований "летучий отряд по боротьбі з бандитизмом" очолив "амністований" повстанець із загону Нагірного Микола Дібрівний". Перебуваючи на посаді командира червоного загону, Дібрівний підтримував тісний зв'язок з отаманом, передавав йому секретну інформацію, попереджав про наміри ЧК і міліції, зокрема й про плани ліквідації самого Нагірного. Збереглася записка отамана до "червоного командира": бачили, мовляв, як ви переправлялися через річку, але стріляти не стали, адже серед вас — чимало гарних хлопців. Тим часом Нагірний знову з'являється на виклик Холодноярського повстанцю, зустрічається із заступником Гулого-Гуленка отаманом Герасимом Орлом-Нестеренком. Ознайомився з наказом Петлюри не проводити на власний розсуд активних виступів, а вести послідовну і обережну підготовчу роботу та чекати наказу про повстання. Нагірний вертається на Лівобережжя і розбудовує підпільну структуру. Нарешті приходить наказ про початок повстання. У розпорядження Савченка з Холодного Яру прибуває загін (200 козаків). З ними він здійснює успішний наліт на кірну сотню 5-го полку 5-ї червоної дивізії. Забирає 32 коней і зброю. Бере у полон 47 червоноармійців. Виконавши завдання, Нагірний переправляється через Дніпро і воює в околицях Холодного Яру.

У травні 1921 року його козаки порозвішували у селах листівки: "Наказую всім служашим Сов.-комуністичних установ на побережжі Чигиринщини негайно з дня оголошення цього наказу кинуть працю й надалі такої не проводять. За невиконання цього наказу усі служаші зазначених установ будуть каратись вполоть до розстрілу. Керуючий Наддніпрянським партизанським загном Нагірний. Земельний відділ і суд — працюйте. Отаман Нагірний". У другій половині червня 1921 року партизани перебували на дніпровських островах у районі Воронівки — Чигирини. Ворог виявив їх. Більшовицьке командування наказало 2-му батальйону 62-го полку завантажитись на бронеплав "Громкий" і "в кратчайший срок уничтожить банду Нагорного". Попереджені завчасно Дібрівним, партизани змінили місце табору. Невдовзі Нагірний знову перебрався до Холодного Яру. У липні — серпні 1921 р. для Холодного Яру настали тяжкі часи: місцевість по вінця заповнили червоні частини, які взяли повстанців у лещата. Бій переходив у наступний бій. Аби зберегти людей, Нагірний знову відпускає частину повстанців, щоб ті "амнітувалися". Пар-

тизани поставили умову, щоб їм залишили зброю і прийняли під команду Дібрівного. Під тиском ворога невеликий відділ Нагірного відходить на північ — "в район, ограниченный с северо-востока рекой Тясмин, с севера — железной дорогой из Черкасс на местечко Смела, с юга трактовой дорогой Каменка — Чигирин". 12 серпня отаман вступає у бій із більшовицькими головорізами. Бюлетень таємно-інформаційного відділу СНК УССР №99 сповіщає, що у бою вбито члена Окружного повстанського комітету Терехова-Терещука і захоплено в полон члена повстанком Горбанюка... Нагірний на островах не відсиджувався, а безупинно налітав на волосні виконкоми, палив їх разом із паперами та портретами Леніна. Така доля спіткала Боровицький, Жовтянський, Ірклівський, Оржицький та інші волосні виконкоми. "Для боротьби проти банди Нагірного у Вереміївці, — згадував комуніст-краєзнавець Олексій Бондар, — на кутку Лани та кутку Колодівка стояли загони червоноармійців. Однієї ночі Нагірний разом із бандою поїхав у село. Вранці повернувся на тачанці з червоним прапором, везучи зброю та женучи коней. Тачанку затопили у воді, а все інше переправили на Жовту косу. Через добу вранці до берега підійшли червоноармійці і з кулемета почали стріляти по Жовтій косі. Бандити побігли вліб, а Порубльовий із декількома бандитами стояв коло берега, прикриваючи вихід бандитів углуб острова. Приїхав командир загону червоноармійців і почав просити (слово "просити" автор закреслив і написав — "вести переговори"), щоб Порубльовий вернув зброю, коней, прапори. Після переговорів повернули тільки прапори..."

У протоколі Золотоніської повітової військової наради за 1922 рік вказувалося, що "петлюрівська банда Нагорного зустрічає співчуття селянства і всіляке сприяння з боку куркульського елементу". В іншому чекістському документі зазначалося, що «банда Нагірного в количестве 7 человек, петлюровской окраски, оперирующая в Золотоношском уезде и скрываясь на

повстанців кулемет налетів із кількома "червоноармійцями" на двох міліціонерів кінного резерву повітової міліції. На жаль, у перестрілці його було застрелено. Після цього "комуністичний" загін очолив Білий, він же Григорій Фесенко, — "амністований" повстанець Нагірного. Новий командир своїм помічником призначив Івана Цокала (Чорного), ще одного "амністованого" козака Нагірного. Як і свого часу

Іван Григорій Савченко (отаман Нагірний)

Дібрівний, міліціонери повідомляли отамана про небезпеки, які підстерігали його на гарячих стежках партизанської війни. Під час несподіваних зустрічей козаків Нагірного та "червоноармійців" Білого ніхто не зчиняв стрілянини, а такі "червоноармійці", як Григорій Семенович, Опанас Гришай, Григорій Казидуб, Олексій Шарий і Лимар передавали партизанам набі, зброю, друкарську машинку. Сам же загін у будь-яку хвилину готовий був перейти на бік повстанців. Врешті Білого застрелив підсланий агент ГПУ, а "міліціонери" більшовики розбродили. Понад чотири роки діяв отаман Нагірний по обидва береги Дніпра — в Чигиринському, Черкаському, Золотоніському та Хорольському повітах. Лише протягом 1922 року козаки здійснили десятки нальотів на советські установи. Восени того ж року Олександр Переузнник, односельчанин отамана, випадково зустрів отамана, який на світанку йшов повз його хату, що знаходилася коло покритої лісом гори, неподалік Порубльового узвозу. Іван Савченко йшов у село з боку степу. Був у ви-

ши - ванці.

Переузнник запропонував отаману змиритися з советською владою і жити "нормальним життям, адже вже можна". — Боротьба програє, з ким ти залишився? — сказав Олександр Переузнник. — Я, — відповів Нагірний, — навіть коли залишусь сам, продовжуватиму боротьбу... Арештували отамана поблизу Великої Бурімки під час планової облави. Сталося це у лютому 1923 року.

У тюрмі Іван Савченко мав достатньо часу, аби обдумати своє життя, свою боротьбу. "Смертна кара, яка може бути призначена за мої вчинки, мені не страшна, — писав він, — але мені страшно і соромно, що над моєю могилою буде висіти табличка: "Бандит і ворог робітників і селян". 26 жовтня 1923 року у Нагірного з'явилася можливість написати і передати з тюрми листа своїм рідним. Цей лист зберігся до наших днів. Зокрема, там було наступне: "Любі мої рідні! Прошедші дев'ять місяців мого тюремного життя, де прийшлося бути відірваним від всього, де пришлось забути про всю красу природи, бо із-за високих камінних стін видно тільки одне голубе небо, яке теж казалось немилим без земної природної краси, широких степів з пахучими квітками та

садками та широкого луку над батьком-Дніпром... Доживати останні дні, яких вже не так багато осталося, тяжко до безкраю... Я знаю, що ця груба звістка ляже важким каменем на Ваші серця і поране їх, особливо серце рідної матері, яке давно вже пошматоване і так багато лиха зазнало... Я прошу пробачити мені... Якщо дійсно моя доля заснула і мені прийдеться загинути, то не плачте за мною... Мені себе не жалко, а жалко вас. Коли я загину, то це все й страждання, а Ваше тільки почнеться. Ви страждаєте... за те, що я мав шире і правдиве серце, широко поважав свій рідний край і нарід і з одвертою душою пішов боронити його, не спізнавши, що нарід, особисто наш, український, це сіра маса, яка не тільки не здатна робити сама або допомагати в роботі, а навіть не здатна й гадати про щось гарне, себто про свою кращу долю. Історія колись скаже, хто я був і де дівся.

*Не плач, моя рідна мати,
Так за мною дуже.
Цим ти мені не можеш,
Тільки тобі хуже.
Ти і так зазнала горя,
Як іще кохала,
Як в колісці позиченій
Мене кохала.*

Взагалі історія життя нашої сім'ї тяжка з початку. Мабуть, наша така доля. Ну, нічого, що не є погане, то все краще. Бажаю Вам, мої рідні, всього найкращого. Міцно жму Ваші руки і гаряче цілую Вас.

Ваш син і брат І. Савченко (Нагірний). Прощай, моя любя Україно, І ти, замучений нарід її..."

Надзвичайна сесія Полтавського губернського суду розглянула справу "банди Нагорного". Під судом опинилося 19 чоловік. "Вияснить суду було нечего, — писав кореспондент газети "Голос Труда". — Конечная цель, к которой стремился Савченко-Нагорный и его соратники, — свержение Советской власти и установление национального шовинистического государственного строя Украины". 13 листопада 1923 року Надзвичайна сесія постановила розстріляти Івана Григоровича Савченка (Нагірного). До розстрілу ("как главарей банды") було засуджено і шістьох його побратимів — потім трьом із них, зважаючи на амністію, страту замінили 10 роками таборів. Свинцеву крапку у героїчному житті отамана Наддніпрянського партизанського загону і його славних побратимів поставив "сотрудник губсуда Байков", який на світанку 20 грудня 1923 року в полтавській тюрмі без жалю і, очевидно, з вірою у "правое дело" розстріляв Івана Савченка-Нагірного та його друзів — козаків Степана Адамка і Ярему Прудков... Односельчанка Марія Іванівна Рубачева згадувала той день, коли прийшла вістка про розстріл Нагірного. В їхній хаті того дня збиралася сільська інтелігенція. Коли повідомили про смерть отамана, всі, хто був у хаті, заплакали. Й інші односельчани страшенно жалкували за ним. Ярина, якій Нагірний в останньому листі передав привіт, заміж так і не вийшла. Тужачи за своїм Іваном, вона збожеволіла. Галя, сестра отамана, на схилі літ, коли тяжко було на серці, просила рідних почитати братового листа. Вкотре слухаючи останнє слово брата, гірко плакала. Перед смертю передала листа племінникові Симону Савченку з проханням зберегти для нащадків... Советська влада подбала про те, щоб і про місце поховання отамана Нагірного ніхто ніколи не довідався. А його Вереміївку — повстанське впродовж років село — в середині 1950-х років утопили у Кременчуцькому водосховищі. Населення — те, що залишилося після поразки Національно-визвольної війни 1917 — 1920-х років, після Голодомору 1933 року, репресій та Другої світової війни, — переселили на гору, де була заснована нова Вереміївка. Старі вереміяки і сьогодні чують із-під води голоси своєї старої козацької — таки знищеної — Вереміївки. Вічна пам'ять козацькому селу і його святим оборонцям!

**3 книги Романа Ковалю
"Коли кулі співали"**

Січень

п 7 14 21 28
в 1 8 15 22 29
с 2 9 16 23 30
ч 3 10 17 24 31
п 4 11 18 25
с 5 12 19 26
н 6 13 20 27

Лютий

п 4 11 18 25
в 5 12 19 26
с 6 13 20 27
ч 7 14 21 28
п 1 8 15 22
с 2 9 16 23
н 3 10 17 24

Березень

п 4 11 18 25
в 5 12 19 26
с 6 13 20 27
ч 7 14 21 28
п 1 8 15 22 29
с 2 9 16 23 30
н 3 10 17 24 31

Квітень

п 1 8 15 22 29
в 2 9 16 23 30
с 3 10 17 24
ч 4 11 18 25
п 5 12 19 26
с 6 13 20 27
н 7 14 21 28

Травень

п 6 13 20 27
в 7 14 21 28
с 1 8 15 22 29
ч 2 9 16 23 30
п 3 10 17 24 31
с 4 11 18 25
н 5 12 19 26

Червень

п 3 10 17 24
в 4 11 18 25
с 5 12 19 26
ч 6 13 20 27
п 7 14 21 28
с 1 8 15 22 29
н 2 9 16 23 30

Музейно-етнографічний комплекс

ДИКИЙ ХУТІР

Храм святого праведного мученика Петра Калнишевського (Багатостраждального). Хутір Буда, Холодний Яр.

Всеукраїнська газета

Козацький Край
Козацькому роду нема переводу.

Липень

п 1 8 15 22 29
в 2 9 16 23 30
с 3 10 17 24 31
ч 4 11 18 25
п 5 12 19 26
с 6 13 20 27
н 7 14 21 28

Серпень

п 5 12 19 26
в 6 13 20 27
с 7 14 21 28
ч 1 8 15 22 29
п 2 9 16 23 30
с 3 10 17 24 31
н 4 11 18 25

Вересень

п 2 9 16 23 30
в 3 10 17 24
с 4 11 18 25
ч 5 12 19 26
п 6 13 20 27
с 7 14 21 28
н 1 8 15 22 29

Жовтень

п 7 14 21 28
в 1 8 15 22 29
с 2 9 16 23 30
ч 3 10 17 24 31
п 4 11 18 25
с 5 12 19 26
н 6 13 20 27

Листопад

п 4 11 18 25
в 5 12 19 26
с 6 13 20 27
ч 7 14 21 28
п 1 8 15 22 29
с 2 9 16 23 30
н 3 10 17 24

Грудень

п 2 9 16 23 30
в 3 10 17 24 31
с 4 11 18 25
ч 5 12 19 26
п 6 13 20 27
с 7 14 21 28
н 1 8 15 22 29

Художня композиція - Холодноярська Покрова Пресвятої Богородиці

Острівський Олег Воля понад усе!

«Пресвята Богородиця,

покрий нас чесним своїм покровом і ізбави нас від усього зла...»

Різдво Христове

7 Січня
Велике християнське свято, встановлене на згадку про народження Ісуса Христа у Віфлеємі. Є одним з найбільш значимих днів літургійного року і одним з головних свят у більшості християнських конфесій.

Обрізання Христове

14 Січня
Велике свято Православної Церкви. Обрізання Господнє - це свято наречення Господа іменем Ісус. Святкуванням обрізання Церква стверджує віру в те, що Ісус Христос був Боголюдиною і прийняв істинне тіло людини.

Хрещення Господнє

18 Січня
(Богоявлення), християнське свято, присвячене згадці про Хрещення Ісуса Христа у водах Йордану.

Стрігнення Господнє

15 Лютого
Свято відзначають у пам'ять про те, як Свята Діва Марія принесла до Єрусалимського Храму Ісуса Христа на 40-й день після народження.

Великий піст

18 Березня - 4 Травня
Великий піст є найважливішим і найдавнішим з усіх багатоденних постів. Він нагадує нам про сорокаденний піст

Спасителя у пустелі.

Благовіщення Пресвятої Богородиці

7 Квітня
В остові свята - повідомлення архангела Гавриїла Діви Марії "благієї вісті" про народження у неї безжественного немовляти, Спасителя роду людського.

Вхід Господній в Єрусалим (Вербна неділя)

28 Квітня
ПАСХА. Світле Христове Воскресіння - Великдень

5 Травня

Подія Воскресіння Христового - найбільше християнське свято. Це є Свято свят і Торжество з торжеств, знамення перемоги над гріхом і смертю і початок буття світу, спокутуваного і освяченого Господом Ісусом Христом.

Вознесіння Господнє

13 Червня
Вознесінням закінчується пасхальна обрядовість і відкривається троїцька, починається перехід до літа, найблигодатніша, найромантичніша пора у природі.

День Святої Трійці. П'ятидесятниця

23 Червня
ТРИЦЦЯ (П'ятидесятниця), одне з найбільших християнських свят, яке святкується на 50-й день від Великодня в пам'ять зішестя Святого Духа на

апостолів і присвячене прославлінню Святої Трійці.

Різдво Іоанна Предтечі

7 Липня
Свято встановлене на згадку про події, пов'язані з народженням Іоанна Хрестителя, які описані в Євангелії від Луки.

День святих апостолів Петра і Павла

12 Липня
Апостоли Петро і Павло особливо шануються як учні Ісуса Христа, що після смерті і воскресіння Христа почали проповідувати і поширювати вчення Євангелія по всьому світу.

Святого пророка Іллі

2 Серпня
За народними віруваннями, Ілля є наступником громовика Перуна. Він спроможний передікати засуху і в той же час молитвами викликати дощові хмари.

Марії Магдалини

4 Серпня
Свята, рівноапостольна, диякониса, мирносоци. Віруючі християни вшановують Святу Мирносоцию рівноапостольну Марію Магдалину.

Успіння праведної Анни, матері Богородиці

7 Серпня
День пам'яті успіння праведної Анни, матері Пресвятої Богородиці. Свята Церква закликає нас оспівувати Христа

Господа, що переставив Анну із земного життя до безконечної слави.

Вшанування Хреста Господнього (Перший Спас)

14 Серпня

У святкові богослужіння були введені обряди виносу хреста, ходіння з ним по вулицях. В Україні свято дістало це одну назву - "Маковія". Першим мед несли в церкву святити (медовий Спас).

Преображення Господнє (Яблучний спас)

19 Серпня

Святкуванням Преображення Церква сповідує поєднання у Христі двох начал - людського і Божого.

Успіння Пресвятої Богородиці

28 Серпня

Християнське свято. Присвячене події закінчення земного життя Пресвятої Богородиці.

Вісічення голови Івана Хрестителя.

Усікновення

11 Вересня

У день Вісічення голови Івана Хрестителя християни дотримуються строгого одноденного посту.

Різдво Пресвятої Богородиці

21 Вересня

Одне з великих свят, що підкреслює велику правду святої віри про Богоматеринство Пречистої Діви Марії.